Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

సంస్కృత సఘన ఉచ్చార పద్ధతి

Document Information

Text title : Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

File name : saMskRRitasaghanauchchArapaddhatimarAThI.itx

Category : misc, advice, marAThI

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : Manish Gavkar manishyg at gmail.com

Proofread by : Manish Gavkar manishyg at gmail.com

Latest update : December 27, 2020

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 3, 2021

sanskritdocuments.org

సంస్కృత సఘన ఉచ్చార పద్ధతి

ఆపలేం మనీం వసత అసలేలా విచార, భావ - ఇతరాంస సమజావూన సాంగణ్యాచే సాంకేతిక "ధ్వని" మ్హణజే "భాషా". భాషా మ్హణజే ధ్వనిరూపశబ్ద వ వర్ణరూపశబ్ద యాంచా అసీమ విస్తార హోయ. భాషేచ్యా విశుద్ధ ఉచ్చారాచీ ఏక "ఘనతా" ఆహే. శుద్ధ ఉచ్చారాచీ ఘనతా, "యథార్థ-అర్థవాహక పదాంచీ ఘనతా", ఉచ్చార కర్త్యాచ్యా సద్భావనేచీ, తపశ్చర్యేచీ ఘనతా, ఉచ్చారణ కర్త్యాచ్యా "ప్రాతిభ-అనుభూతిగుణ సంపన్నతేచీ ఘనతా", అశీ "శబ్దఘనతా" అనేక ప్రకారచీ ఆహే.

సంస్కృత వేద-శాస్త్రాది అనేక గ్రంథాంమధ్యే "జ్ఞానా"చీ ఫార మోఠీ సాంఠవణ ఆహే. సంస్కృతభాషా యేత అసేల త్యాసచ తే జ్ఞాన సంపాదన కరణే శక్య వ సులభ ఆహే. లేఖనాంత "ఘసేట లేఖన" అంశతః మాన్య ఆహే; పణ "ఘసేట ఉచ్చారణ" మాన్య నాహీ. యద్యపి "ఘసేట-ఉచ్చారణ" హి ఆపలే విచార - భావనా ఇతరాంస సమజావూన సాంగణ్యాచే ఏక "మాధ్యమ", ప్రభావీ సాధన ఆహే. "దేవనాగరీ లిపీ" హీ సర్వ లిపీంచీ మూళ - జనయిత్రి ఆహే. "సంస్కృత" భాషాహి ఏకానేక భాషాంచీ మూళ అసల్యాచా ఆఢళ హోతో.

తసేంచ ఈశ్వరకృపా - శ్రీగురుకృపా ప్రాప్త హోణ్యాసాఠీ ఆపల్యా హాతూన కాహీ తరీ ఈశ్వర - సేవేచే, దేవారాధనేచే కార్య వ్హావయాస హవే. ఈశ్వరసేవేచే-ఆరాధనేచేహి అనేక ప్రకార ఆహేత. త్యాంతచ ఈశ్వరాచీ స్తుతి-స్తోత్రే భక్తిభావనేనేం మ్హణత రాహణే, ప్రాసాదిక గ్రంథాంచీ పారాయణే కరణే, నామగీత గాణే యాహి ప్రకారాంచా సమావేశ ఆహే. విశుద్ధ పఠణ, విశుద్ధ స్తోత్రగాన, శుద్ధ - పారాయణ హా త్యాచా "పాథేయ" ఆహే, పాయథా ఆహే, హీ అగదీ పహిలీ-వహిలీ పాయరీ ఆహే. త్యానంతర అర్థ పరిచయ, సమన్వయానే అర్థపరిచయ, ఆణి ఈశ్వరాచ్యా సాక్షాత్కారాత్మకజ్ఞానానేం అర్థరూపతా సంపాదన కరణే యా పాయణ్యా ఆహేత, హే ఖాస.

"సంస్కృత" స్తుతి-స్తోత్రే విశుద్ధరూపానేం మ్హణతా యేణ్యాసాఠీ, సంస్కృతాంతీల విశుద్ధ-ఉచ్చారపద్ధతీచీ అచూక జాణ ఆపణాస అసణే అత్యంత ఆవశ్యక ఆహే. హే "ఉచ్చార" త్యాచ్యా జాణకారాంపాసూన సమజూన ఘ్యావేత. తసేచ సంస్కృతచే పండిత, సంస్కృత జాణణారే, ప్రవచన-కీర్తనాంమధ్యే కసే ఉచ్చార కరతాత, త్యాకడే నీట లక్ష ద్యావే. ఆపణహి

తే తసే ఉచ్చారకరూన, త్యాంకడూన "సంథా" ఘేఊన ఆపలే ఉచ్చార అచూక, బరోబర అసల్యాచే త్యాంచేద్వారాం ఖాత్రీ కరూన ఘ్యావీ.

తసేంచ "యజ్" ధాతూచే సంగతికరణ, దాన ఆణి పూజా, అసే తీన అర్థ ఆహేత. త్యాంపైకీం "సంగతికరణ" యా అర్థాచేహి పునః ప్రధాన అసే తీన అర్థ ఆహేత. త్యాంత పహిలా అర్థ అసా

౧. వేదాచీ సంథా అథవా సంస్కృత స్మృతిగ్రంథాచీ సంథా ఘేత అసతాంనా శ్రీగురూంచ్యా ముఖాంతూన జ్యా క్రమానే స్వరాది విశిష్టరూపానే నిఘాలేల్యా శబ్దాంశీ శిష్యానే సుసంవాదీపణానేం అస్సలవరహుకూమ ఐక్య కరణే, తసాచ "ఉచ్చార కరణే" యాసచ "సంగతికరణరూప "వాగ్యజ్ఞ" మ్హణతాత.

౨. వేద-శాస్త్రాచా పాఠ అథవా అధ్యాత్మవిద్యేచా పాఠ ఉపదేశరూపానే దేత అసతాంనా శ్రీగురూంచ్యా ముఖాంతూన నిఘాలేల్యా శబ్దాంశీ, త్యాంనా అభిప్రేత అసలేల్యా అభిప్రాయాశీ, తాత్పర్యాశీ - శిష్యానే ఆపల్యా శబ్దానేం, అభిప్రాయాచే, ఆశయాచే "అనువాదపణానే", సంగతికరణ - మ్హణజే-పురతే ఐక్య కరణే, యాలాహి "వాగ్యజ్ఞ" మ్హణతాత.

3. శ్రీగురుకృపేనేం లాభలేలే సమాధిధన, బ్రహ్మాత్మైక్య బోధధన శిష్యాచ్యా హృదయరూప సందుకేంత సంక్రమిత కరూన దిలే అసతా త్యా సద్బోధానందాచ్యా తుల్య స్వరూప అశా సంగతికరణానేం, ఐక్యానేం, బ్రహ్మత్వానే అసణే, హాచ "వాగ్యజ్ఞ" హోయ. హా సర్వహి అభిప్రాయ మనీ ఘేఊన శ్రీజ్ఞానదేవ మహారాజ చవథ్యా అధ్యాయాంత సాంగతాత - ఏకీం శబ్దీం శబ్దు యజిజే । తో "వాగ్యజ్ఞ" మ్హణిజే ।।४-౧४౨।।

అసా "వాగ్యజ్ఞ" సంపన్న హోణ్యాసాఠీ ఉచ్చారపద్ధతీచీ శుద్ధతా వా ఘనతా ప్రాథమిక స్వరూపాంత జ్ఞాత అసణే జరూరీచే ఆహే, హే జాణూన కేవళ మార్గదర్శనాకరితాం శుద్ధ ఉచ్చారాచే కాహీ నియమ ఆమ్హీ యేథే దిలే ఆహేత. తే సమజూన ఘేఊన త్యాప్రమాణే ఆణి జాణకారాంచ్యా ద్వారా సంథా ఘేఊన త్యాప్రమాణే తసా ఉచ్చార కరణ్యాచా ప్రయత్న కరావా.

తసే పాహిలే తర మరాఠీత సంస్కృత, తత్సమ ఆణి సంస్కృతోద్భవ శబ్దాంచా విపుల ప్రమాణాంత ఉపయోగ కేలా జాతో. మ్హణూన సంస్కృత ఉచ్చార శుద్ధ స్వరూపాంత కరణే ఆపల్యాలా ఫారసే "అవఘడ" నాహీ. ప్రస్తుత లేఖాంత సంస్కృత శబ్దాంచీ రూపేం, వాక్యే ఆపణ నిర్మాణ కరణ్యావిషయీ కాహీ లిహిణార నాహీ. తర సంస్కృతాంత లిహిలేలీ వాక్యే, స్తోత్రం ఫక్త శుద్ధ వాచావయాచీ- ఉచ్చార కరావయాచీ ఆహేత. ప్రత్యేక మరాఠీ

సాక్షరాస తేవఢే లిపి జ్ఞాన అసతేచ. తరీహి ఉచ్చారాస ఆవశ్యక తేవఢా "వర్ణమాలే"చా వ శుద్ధ, సుస్పష్టోచ్చార కరణ్యాస అర్థాత్ శబ్దాంతీల వర్ణ, -హ్రస్వ, దీర్ఘస్వర, బరోబర, తసేంచ జోడాక్షరే వా సామాసికపదేం యాంచా స్పష్టపణానేం సమజతీల అశా ప్రకారానే-పద్ధతీనే శబ్దాంచే ఉచ్చార కరణ్యాస ఉపయుక్త అసణాఱ్యా నియమాంచా విచార కరణే, హే ఏవఢేచ మర్యాదిత ఆపలే "ధ్యేయ" ఆహే.

దేవనాగరీ లిపీ, వర్ణమాలా ఆణి తిచీ వైశిష్టయే

వర్ణమాలా - స్వర ౧౩

"స్వయం రాజతే ఇతి స్వరః" స్వతః అంగానేచ శోభతో, విరాజమాన హోతో తో "స్వర" హోయ. జసేం "వ్యంజనాస" విరాజమాన హోణ్యాసాఠీ "స్వరాచీ" ఆవశ్యకతా అసతే, తశీ స్వరాస నసతే, అసా యాంతీల ఆశయ ఆహే.

హ్రస్వ - అ ఇ ఉ ఋ ఌ

దీర్ఘ - ఆ ఈ ఊ ౠ

సంయుక్తస్వర - ఏ, ఐ, ఓ, ఔ

యాశివాయ కోణత్యా వర్ణాచే, కోణతే స్థాన ఆహే, హే జాణణ్యాసాఠీ వ పాఠాంతరాసాఠీ సులభ ఉపాయ మ్హణూన పుఢీల వాక్యాంచే సంకలన దేత ఆహోత -

వ్యంజనే - ౩౩

వర్గ - - కఠోర - అఘోష - మృదు - ఘోష - అనునాసిక

"క" వర్గ - కణ్ఠ్య - క్ ఖ్ - గ్ ఘ్ - ఙ్

"చ" వర్గ - తాలవ్య - చ్ ఛ్ - జ్ ఝ్ - ఞ్

"ట" వర్గ - మూర్ధన్య - ట్ ఠ్ - డ్ ఢ్ - ణ్

"ట" వర్గ - దన్త్య - త్ థ్ - ద్ ధ్ - న్

"ప" వర్గ - ఓష్ఠ్య - ప్ ఫ్ - బ్ భ్ - మ్

అంతస్థ - - య్ ర్ ల్ వ్

ఊష్మ - - శ్ ష్ స్

మహాప్రాణ - హ్

సంయుక్త వ్యంజనేం- క్ష, జ్ఞ, ళ

ం అనుస్వార; ః విసర్గ

౧. అకుహ విసర్జనీయానాం కణ్ఠః - "అ"కార, "క"వర్గ, "హ"కార ఆణి విసర్గ, యా అక్షరాంచే స్థాన కంఠ ఆహే. అర్థాత్ - - - ""అ, క, ఖ, గ, ఘ, ఙ, విసర్గ"

౨. ఇచుయశానా తాలు - ఇ, "చ" వర్గ, "య" ఆణి "శ" యాంచే స్థాన తాలు ఆహే.

3. ఋటురషాణాం మూర్ధా - ఋ, “ట” వర్గ “ర”, “ష” యాంచే స్థాన మూర్ధా ఆహే.

౪. లృతులసానాం దన్తా - లృ, “త” వర్గ ల, స యాంచే స్థాన దన్త ఆహే.

౫. ఉపూపధ్మానీయాలామోష్ఠౌ - ఉ, “ప” వర్గ, ఉపధ్మానీయ యాంచే స్థాన ఓష్ఠ ఆహే. (విసర్గాపుఢే “ప”, “ఫ” హీ వ్యంజనేం - - ఆలీ. అసతాంనా విసర్గాచా ఉచ్చార “అఃప” అసా హోతో యాస “ఉపధ్మానీయ” అసే - - మ్హణతాత.

౬. ఞమఙణనానాం నాసికాచ - య, మ, ఙ, ణ, న, యా వర్ణాంచే నాసికా ఆణి త్యా త్యా వర్ణాచే స్థాన. ఉదా. “ఞ”
- - చే స్థాన తాలు వ నాసికా ఆహే.

౭. ఏదేతోః కణ్ఠతాలుః - “ఏ”కార ఆణి “ఔ”కార యాంచే కణ్ఠ తాలుస్థాన ఆహే.

౮. ఓదౌతోః కాణ్ఠోష్ఠమ్ః - “ఓ”కార ఆణి “ఔ”కార యాంచే స్థాన కంఠోష్ఠ ఆహే.

౯. “వ” కారస్య దంతోష్ఠమ్ః- “వ” వర్ణాచే స్థాన “దంత్య” ఆణి ఓష్ఠ ఆహే.

౧౦. జిహ్వామూలీయస్య జిహ్వామూలమః- జిహ్వామూలీయాచే జిహ్వామూల స్థాన ఆహే. విసర్గాచ్యా పుఢే “క, ఖ” ఆలే - - - అసతాంనా జో ఉచ్చార హోతో త్యాలా “జిహ్వామూలీయ” మ్హణతాత.

౧౧. నాసికానుస్వారస్యః- నాసికా హే అనుస్వారాచే స్థాన ఆహే.
- స్వరాంమధ్యే “అ, ఇ, ఉ, ఋ, లృ” హే పాంచ “హ్రస్వ” స్వర ఆహేత. హ్రస్వ స్వరాచీ “ఏక మాత్రా” అసతే ఆణి దీర్ఘస్వరాచ్యా “దోన మాత్రా” అసతాత. హేచ వేగళ్యా శబ్దాంత సాంగావయాచే ఝాలే తర తే అసే
- - అ + అ = ఆ
- - ఇ + ఇ = ఈ
- - ఉ + ఉ = ఊ
- - ఋ + ఋ = ౠ
- “ఆ, ఈ, ఊ, ౠ” హే చార దీర్ఘ- స్వర ఆహేత. “లృ” స్వర హా ఫక్త హ్రస్వ ఆహే, దీర్ఘ నాహీ. హే ఆవర్జూన లక్షీ ఠేవావే.
- ఆతాం “అకః సవర్ణే దీర్ఘః” యా సూత్రానుసార “సవర్ణ” మ్హణజే ఏకాచ జాతీచే, సజాతీయ దోన “స్వర” ఏకా జవళ ఏక, ఏకా పుఢే ఏక ఆలే అసతా తే ఏకమేకాంత మిళూన “దీర్ఘస్వర” హోతో. యాలా “సవర్ణ దీర్ఘ సంధి” మ్హణతాత. తసేచ వేగవేగళ్యా జాతీచే - విజాతీయ “స్వర” జవళ - జవళ ఆలే అసతాం “సంయుక్త స్వర” హోతాత, జసే

- "అ" కింవా "ఆ" + "ఇ" కింవా "ఈ" = ఏ
- "అ"కింవా "ఆ" + "ఉ" కింవా "ఊ = ఓ
- "అ" కింవా "ఆ" + "ఏ" కింవా "ఐ = ఐ
- "అ" కింవా "ఆ" + "ఓ" కింవా "ఔ" = ఔ.

సంయుక్త స్వరాంత ఏకాపేక్షా అధిక స్వర ఆహేత, మ్హణూన తే "దీర్ఘ" అసతాత, హే ఉచ్చార కరతే వేళీ నీట ధ్యానాత ఠేవావే. తసేంచ వ్యంజనామధ్యే సంస్కృతాంతీల వర్ణమాలేమధ్యే "ళ" హే స్వతంత్ర వ్యంజన నాహీ, హేహి ధ్యానాత ఠేవావే. పణ "ళ" హే సంస్కృత వాఙ్మయాంత "సంధ్యక్షర" మ్హణూన యేతే. ఋగ్వేదాచ్యా ప్రారంభీచ "అగ్నిమీళే పురోహితన్" యా వచనాంత "ళ" హే అక్షర ఆలే ఆహే. యావిషయీ అసా నియమ ఆహే కీ, "అజ్మధ్యస్థస్యడకారస్య "ళ"కారః బహ్వృచనా జగుః ।" దోన స్వరాంమధ్యే "డ" హే వ్యంజన ఆలే అసతా త్యాచా "ళ" హోత అసతో. "ఈళే" యా రూపాంత "ఈ + డ్ + ఏ" అశీ స్థితీ అసల్యాముళే "డ" చా "ళ" ఝాలా ఆహే. మ్హణూన హే ఏక "సంధ్యక్షర" ఆహే.
తసేంచ- "క + ష్ = "క్ష అర్థాత్ "కష యోగే క్షః" ఆణి "జ్ + ఞ్ = జ్ఞ" అర్థాత్ "జఞోర్జ్ఞః" మ్హణజే క్ + ష = యాంచ్యాపాసూన "క్ష" హే సంయుక్త వ్యంజన హోతే, తర జ + ఞ యాంచ్యా సంబంధాముళే "జ్ఞ" హే సంయుక్త వ్యంజన హోతే, హీ స్వతంత్ర "వర్ణ" నవ్హేత తీం "సంధ్యక్షర", సంయుక్త వ్యంజనే ఆహేత.

వర్ణమాలేత వ్యంజనేం కశీ లిహిలీ ఆహేత తే బారకావ్యానే లక్షాత ఠేవావే అర్థాత్ కేవళ "వ్యంజన" హే "క్, ఖ్" అసే పాయమోడూన లిహితాత. ఆపణ "క" అసే అక్షర లిహితో తే "క్" వ్యంజన + "అ" స్వర మిళూన = "క" అక్షర ఝాలేలే అసతే. యాస "పూర్ణాక్షర సన్ధి" అసేహి మ్హణతాత. హ్యాచ ప్రమాణే
వ్యంజన + స్వర = అక్షర యా సూత్రానుసార -
క్ + ఆ = కా; - క + ఇ = కి; - క్ + ఈ = కీ;
క్ + ఉ = కు; - క్ + ఊ = కూ; - క్ + ఋ = కృ;
క + ఋ = క్ర; - క్ + ఌ = క్లృ; - క్ + ఏ = కే;
క్ + ఐ = కై - క్ + ఓ = కో; - క్ + ఔ = కౌ -
క్ + అ + - = కమ్ - క్ + అ + ః = కః
- అశీ బారాక్షరీ- బారాఖడీ బనతే. ఏకట్యా "వ్యంజనాచా" పూర్ణ ఉచ్చార కరతా యేత నాహీ; త్యాసాఠీ వ్యంజనాత "స్వర" మిళతో తేవ్హాం త్యాచా పూర్ణ ఉచ్చార హోతో. స్వరయుక్త వ్యంజన మ్హణజే "అక్షర", నుసత్యా ఏకులత్యా ఏకా కోణత్యాహి స్వరాచా

పూర్ణ ఉచ్చార హోతో. మ్హణూన "స్వర" హే స్వయంపూర్ణ అక్షర ఆహే; పణ "వ్యంజన" హే కేవళ, స్వయంపూర్ణ అక్షర నసతే; హేచ ఖరే.
రూపేం శికవతేవేళీ "రామ" హా "అకారాన్త శబ్ద ఆహే ఆణి "హరి" హా మాత్ర "ఇ"కారాన్త శబ్ద ఆహే, అసే మ్హణతాత. మ్హణజే "రామ" శబ్దాచ్యా అంతీ "అ" ఆహే వ "హరి" శబ్దాచ్యా అంతీ "ఇ" ఆహే. త్యాచా అర్థ ఆపల్యాలా కళావా మ్హణూన పుఢీల ప్రమాణే లిహితో
"రామ = మ్హణజే = ర్ + ఆ; - మ్ + అ" యాంత శేవటీ, అంతీ. "అ" స్వర ఆహే మ్హణూన "రామ" హా "అ" కారాన్త శబ్ద ఆహే తర–
"హరి = హ్ + అ; ర్ + ఇ యాంత అంతీ, శేవటీ "ఇ" స్వర ఆహే. మ్హణూన "హరి" హా "ఇకారాన్త శబ్ద ఆహే.
అశా ప్రకారే జ్యా శబ్దాచ్యా శేవటీ "స్వర" యేతే తే "స్వరాంత" శబ్ద హోత ఆణి జ్యా శబ్దాచ్యా అంతీ, శేవటీ "వ్యంజన" యేతే, తే "వ్యంజనాత" శబ్ద హోత. ఉదాహరణార్థ మరుత్, రాజన్, మనస్ ఇత్యాది.
 - వ్యంజనా నంతర ఆలేలా "స్వర" త్యాంత మిళూన తే "అక్షర" హోతే. త్యాచప్రమాణే దోన అథవా అధిక వ్యంజనే ఆణి త్యా నంతరచా "స్వర" మిళూన "జోడాక్షర" తయార హోతే. జోడాక్షరాంత కితీ వ్యంజనే అసావీత యావిషయీ నియత అసా నియమ నాహీ. ఉదాహరణార్థ "కార్త్స్న్య" యాంతీల "ర్త్స్న్య" మధ్యే "ర్ + త్ + స్ + న్ + య్ + అ అశీ ఏకూణ పాంచ వ్యంజనే ఆహేత.
ం అనుస్వార ఆణి ః విసర్గ హీ చిన్హే ఆపల్యాలా ఠాఉకీ ఆహేతచ. అనుస్వారా సారఖే హే ఏక చిన్హ ఆహే. త్యాలా "అనునాసిక" మ్హణతాత. త్యాచా ఉచ్చార మాత్ర "అధిక భార" దేఊన కేలేల్యా అనుస్వారాసారఖాచ హోతో. ఉదాహరణార్థ-
అస్మాఀస్తారయిష్యతి । శ్రద్ధావాఀల్లభతే జ్ఞానమ్ । హత్త్వాపి స ఇమాఀల్లోకాన్ । ఇత్యాది.
"ఽ" యా చిన్హాలా "అవగ్రహ" మ్హణతాత. ("ఏఙః పదాన్తాదతి" ।। ౬- ౧ - ౧౦౯ యా సూత్రానుసార।) శబ్దాచ్యా శేవటీ అసలేల్యా "ఏ" కింవా "ఓ" నంతర యాంచ్యాపుఢే "అ" ఆలా తర త్యా "అ" చా లోప హోతో ఆణి త్యాచ్యా జాగీ "అవగ్రహ" చిన్హ యేతే. ఉదాః- ఇమే - అవస్థితాః = ఇమేఽవస్థితాః; లోకే - అస్మిన్ = లోకేఽస్మిన; ప్రథమో + అధ్యాయః = ప్రథమోఽధ్యాయః సంస్కృతభాషేత భిన్న భిన్న శబ్దాంతీల అసలే తరీ జవళ జవళ ఆలేల్యా వ్యంజనాంచా, "వ్యంజన" ఆణి "స్వర" యాంచా, ఆణి స్వరాంచా "సన్ధి" హా అవశ్య హోతోచ. ఉదాహరణార్థ తత్ - తత్ = తత్తత్; వక్తుమ్ - అర్హసి = వక్తుమర్హసి, న-అస్తి = నాస్తి; యాలా కాంహీం "అపవాద" ఆహేత; తే అసే. తసేంచ సంస్కృతాంత " ।" అసా ఏక అథవా " ।।" అసే దోన దండ హీ దోనచ ప్రధాన విరామ చిన్హేం ఆహేత; పణ స్వల్పవిరామ, అర్ధవిరామ, ప్రశ్నచిన్హ వగైరేంచాహి ఉపయోగ కరణ్యాచీ పద్ధతి బహుత

థోడ్యా ప్రమాణాంత వా థోడ్యా బహుత ప్రమాణాత పడలీ ఆహే, హే సత్యహి నాకారతా యేత నాహీ. అర్థాత్ లైఖిక పద్ధతీంత తీ విరామ చిన్హే ఆహేత తీ అవిరుద్ధ ఆహేత.

౧. హస్వస్వరాచీ ఏకమాత్రా ఆణి దీర్ఘస్వరాచ్యా దోన మాత్రా అసతాత, హే ఆపణాస పూర్వీ సాంగితలే ఆహేచ. మ్హణూన “ఱ్హస్వ-స్వర” ఉచ్చారణ్యాస జేవఢా వేళ లాగతో, త్యాపేక్షాం “దీర్ఘ స్వర” ఉచ్చారణ్యాస “అధిక వేళ లాగతో ఆణి త్యాముళేచ “ఱ్హస్వ స్వర” ఆణి “దీర్ఘ - స్వర” యాంతీల ఫరక స్పష్ట హోఈల అసేచ ఉచ్చారణ కరావయాస హవే. నాహీతర అర్థ భేదహి హోతో. జసే “దిన” మ్హణజే “దివస”. యాంతీల “ది” హే అక్షర ఉచ్చారణ కరణ్యాస జేవఢా వేళ లాగతో; త్యాపేక్షాం “దీన” మ్హణజే “గరీబ” యాంతీల “దీ” దీర్ఘ అసూన త్యాచే ఉచ్చారణ కరణ్యాస “అధిక” వేళ లాగతో, అసేంచ సర్వత్ర “ఱ్హస్వ” ఆణి “దీర్ఘ” యాంతీల ఫరక కేవళ ఉచ్చారావరూన స్పష్ట హోఈల, అసాచ ఉచ్చార ఝాలా పాహిజే. తసేంచ “ఱ్హస్వ” కింవా “దీర్ఘ “అ, ఇ, ఉ, ఋ” చ్యాపఢే సవర్ణ మ్హణజే తోచ స్వర ఆలా తర త్యా దోన్హీంచా మిళూన “దీర్ఘ స్వర” హోతో. ఉదాహరణార్థ- ౧ తస్య - అహమ్ = తస్యాహమ; ౨ యథా-ఆకాశస్థితః = యథాకాశస్థితః; 3 ఇంద్రియాణి - ఇన్ద్రియార్థేభ్యః ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేభ్యః; ౪ అజ్ఞాని - ఇవ = అజ్ఞానీవ, తేషు - ఉపజాయతేః తేషూపజాయతే; ౬ తు- ఉద్దేశతః = తూద్దేశతః, ౭ గీతాసు-ఉపనిషత్సు = గీతాసూపనిషత్సు, న - అనువర్తయతి - ఇహ = నానువర్తయతీహ “అకః సవర్ణే దీర్ఘః ౬-౧-౧౦౧.

౨. “ఋ” యా స్వరాచా ఉచ్చార “రి” ఆణి “రు యా దోన అక్షరాంచ్యా మధల్యా ఉచ్చారాసారఖా కరావా; “ౡ” చా ఉచ్చారహి “లి” ఆణి “లు” యాంచ్యా మధల్యా ఉచ్చారాసారఖా కరావా. తో ప్రత్యక్ష శ్రీగురూముఖానేంచ సమజూన ప్రత్యక్ష - తేత ఆణావా.

3. వర్ణమాలేతీల “చ” వర్గాచీ వ్యంజనే మరాఠీభాషేత దోన త-హేనేం ఉచ్చారలీ జాతాత; ఏక మ్హణజే “చక్ర, ఛాయా, జన్మ, ఝుంకార” యా శబ్దాంతీల ఉచ్చారాప్రమాణే, ఆణి దుసరా మ్హణజే “చమచా, జహాజ, ఝగడా” యా శబ్దాంతీల ఉచ్చారాప్రమాణే, ఉచ్చారలీ జాతాత; పణ సంస్కృతభాషేమధ్యే ఉపర్యుక్త-వరీల ఉచ్చారాంపైకీ దుసఱ్యా ప్రకారచా ఉచ్చార నాహీ, తర సర్వత్ర పహిల్యా ప్రకారచా మ్హణజే “చక్ర, ఛాయా, జన్మ, ఝుంకార” యాంతీల ఉచ్చారాసారఖాచ ఉచ్చార కరావా.

౪. అనుస్వారానంతర మ్హణజే “జ్యా అక్షరావర అనుస్వార ఆహే, త్యా అక్షరానంతర” జ్యా “వర్గా”చే వా వర్గాతీల వ్యంజన అసేల త్యా వర్గాతీల “అనునాసికా”సారఖా త్యా “అనుస్వారాచా ఉచ్చార కరావా. అనుస్వారాపుఢీల అక్షర జ్యా వర్గాతీల అసేల త్యా వర్గాచే అనునాసిక హోత అసతే అసా “అనుస్వారస్య యయి పరసవర్ణః ౮-౪-౫౮ యా సూత్రానుసార సన్ధి హోతో. ఇతకేచ నవ్హే తర లిహితాంనా సుద్ధా త్యా అనుస్వారాఐవజీ

త్యాచ్యా పుఢీల వ్యంజనాచ్యా వర్గాచే అనునాసిక లిహావే. ఉదాహరణార్థ- ౧ అఙ్గ, ౨ వ్యఞ్జన, ౩ కణ్ఠ్య, ౩ దన్త్య, ౫ అమ్బా.

౫. “పంచమీ” శబ్దాచా ఉచ్చార కాహీ లోక “పన్చమీ” అసా కరతాత; తో చుకీచా ఆహే. త్యాచా “పఞ్చమీ” అసాచ ఉచ్చార కరావా.

౬. ఆతాం అనుస్వారానంతర “క, చ, ట, త, ప” యా వర్గాఖేరీజ “య, ర, ల, వ, శ, ష, స, హ” యాంపైకీ కోణతేహి వ్యంజన ఆలే తర అనుస్వార కాయమ తసాచ రాహతో; పణ త్యాంచా ఉచ్చార మాత్ర పుఢే ఆలేల్యా వ్యంజనానుగుణ మ్హణజే పుఢీల వ్యంజనాస జుళణారా సానునాసిక కరతాత. త్యాచీ ఉదాహరణే మ్హణజే “సంయమ, సంరక్షణ, సంలగ్న, సంశయ, సంసార, సంహార” హీ ప్రసిద్ధ స్వరూపేం హోత.

౭. సంస్కృతమధ్యే జోడాక్షరాపూర్వీ ఆలేల్యా అక్షరాంవర జోడాక్షరానుగుణ మ్హణజే పుఢీల వ్యంజనాస జుళణారా అసా “భార” కింవా “ఆఘాత” యేతో, తో జాణీవపూర్వక కరావా. ఉదాహరణార్థ “ధర్మక్షేత్రే యాంత “ర్మ, క్షే ఆణి త్రే హీ జోడాక్షరేం ఆహేత. మ్హణూన ధ, మ, ఆణి “క్షే”, యా అక్షరాంవర భార - ఆఘాత యేతో.
మరాఠీ భాషేత “పుణ్యాలా, జాడ్యా, రడ్యా, ఉద్యా” అశాప్రకారచ్యా జోడాక్షరాంచ్యా పూర్వీచ్యా అక్షరావర “భార - ఆఘాత” నసతో; పణ సంస్కృతమధ్యే అసే నాహీం; జో జోడాక్షరాచ్యా పూర్వీచ్యా అక్షరావర “భార - ఆఘాత” హా నిరపవాద యేతోచ; హా అనుపరోధ నియమ ఆహే.

౮. విసర్గాచా ఉచ్చార మాత్ర “నీఽఽట” సమజాఊన ఘ్యావా, తోహి చాంగల్యా జాణకారాంకడూన సమజాఊన ఘ్యావా. శ్వాసాచే జోరానే శరీరాచ్యా బాహేర ముఖావాటే విసర్జన కేల్యానే హోణారా “ఉచ్చార” మ్హణజేచ “విసర్గ” హోయ. మ్హణూన విసర్గాచా ఉచ్చార, హా విసర్గాచ్యా పూర్వీ అసణార్యా స్వరాశీ మిళత్యా జుళత్యా “హ” సారఖా కరావా; అర్థాత్
౧. “దేవః” చా ఉచ్చార “దేవహా సారఖా కరావా.
౨. “దేవాః చా ఉచ్చార “దేవాహా” సారఖా కరావా.
౩. “హరిః” చా ఉచ్చార “హరిహి” సారఖా కరావా.
౪. “గురుః” చా ఉచ్చార “గురుహు” సారఖా కరావా.
౫. “దేవైః” చా ఉచ్చార “దేవైహి” సారఖా కరావా.
౬. “దేవయోః చా ఉచ్చార “దేవయోహో” సారఖా కరావా.
వర సాంగితల్యా ప్రమాణే (ః) విసర్గాచే ఉచ్చార కరావేత, తేచ విశుద్ధ హోత.

౯. ఆతాం విసర్గానంతర "క, ఖ, కింవా ప, ఫ హీ వ్యంజనేం ఆలీ తర మాత్ర యా విసర్గాచా ఉచ్చార మాగీల స్వరాశీ మిళతా-జుళతా న కరతాం పుఢీల వ్యంజనాస మిళతా-జుళతా వ కాంహీంసా అధిక "ఖారపూర్వక - ఆఘాతపూర్వక కరావా, తో మార్గదర్శకాకడూన సంథా ఘేఊనచ నీట సమజాఊన ఘ్యావా; ఉదాహరణార్థ–

"కః ఖనతి, కః పశ్యతి, అధియజ్ఞః కథం కోఽత్ర । యః పశ్యతి । శబ్దః ఖే

౧౦. ("వా శరి" ౮-3-3౬ యా సూత్రానుసార) తసేచ విసర్గానంతర "శ, ష కింవా స్" ఆల్యాస విసర్గాచా ఉచ్చార మాత్ర అనుక్రమేం "శ, ష కింవా స్" అసా కరావా వా లిహావా ఉదాహరణార్థ- "హరిఃశేతే" అథవా "హరిశ్శేతే

అసే లిహితాత, వా ఉచ్చార కరతాత. "దేవః షడాననః" అథవా "దేవష్షడాననః" "యః సదా" అథవా "యస్సదా"

యారీతీనేం కోణత్యాహి రీతీనే లిహిలే తరీ ఉచ్చార మాత్ర సారఖాచ హోతో, త్యాంత ముళీహి ఫరక హోత నాహీ. మ్హణూన తసా ఉచ్చార కరావా.

౧౧. "శ్, ష్, స్" యాత సూక్ష్మ ఫరక ఆహే, మ్హణూన దక్షతాపూర్వక నీట ఆణి స్పష్ట ఉచ్చార కరావేత, హా ఫరక ఫారాంచ్యా లక్షాం యేత నసల్యాచా ఆఢళ హోతో. మ్హణూన సాధకానేం హా నియమ కటాక్షానే పాళావా. అర్థాత ఆపణ "శహామృగ" యా శబ్దాచ్యా ఉచ్చారామధ్యే జ్యాప్రమాణే "జీభే" నే టాళూలా కించిత స్పర్శ కరూన "శ్" చా ఉచ్చార సహజతేనే కరతో, తసాచ సర్వత్ర ఉచ్చార కరావా, "షట్కోణ" యా శబ్దాచ్యా ఉచ్చారాచే వేళీ జీభేనేం టాళూచ్యా వరచ్యా భాగాలా మ్హణజే మూర్ధాలా స్పర్శ కరతో, త్యాప్రమాణేచ సర్వత్ర "ష్" చా ఉచ్చార కరావా "సమఈ" యా శబ్దాచే ఉచ్చారాచే వేళీ జసా దాతాంనా కించిత్ జిభేచా స్పర్శ కరూన ఉచ్చార కరతో, తసాచ సర్వత్ర "స్" చా ఉచ్చార కరావా.

౧౨. జోడాక్షరాంమధ్యే జ్యా క్రమానే వ్యంజనేం మూళాంత జోడలీ గేలేలీ అసతాత, త్యాచ క్రమానేం బహుత కరూన, ప్రాయః లిహితాత. ఆపణ ఉచ్చార కరతాంనాహి ప్రాయః అగదీ త్యాచ క్రమానే ఉచ్చార కరావేత. ఉదాహరణార్థ

వస్తు- యాంత "స్"చా ఉచ్చార పహిల్యాందా ఆహే; నంతర "తు"చా ఆహే.

వత్స- యాంత "త్"చా ఉచ్చార పహిల్యాందా ఆహే; నంతర "స"చా ఉచ్చార ఆహే.

శుక్ల - యాత "క్"చా ఉచ్చార పహిల్యాందా ఆహే; నంతర "ల"చా ఉచ్చార ఆహే.

శుల్క- యాంత "ల్" చా ఉచ్చార ప్రథమ ఆహే; నంతర "క" చా ఉచ్చార ఆహే.

౧3. కాంహీ జోడాక్షరాంమధ్యే "వర్ణచిన్హ" "వర్ణచిహ్న" ఖాలీ కింవా వర జోడతాత. ఉదాహరణార్థ - మహారాష్ట్ర, ప్రకాశ, కార్య ఇత్యాది.

౧౪. "బ్రాహ్మణ" "బ్రహ్మ" మధీల "హ్మ" హ్యా సారఖ్యా జోడాక్షరాంత "హ్" హా ప్రథమ అసతో వ సంస్కృతాంత లిహితానా అశా జోడాక్షరాంతీల "హ్" పహిల్యాదాం లిహితాత ఉదాహరణార్థ "బ్రాహ్మణ, చిహ్న, జిహ్వా," యా జోడాక్షరాంచే ఉచ్చార "బ్రాహ్మణ, చిహ్న, జిహ్వా" అసే "హ్"చా పహిల్యాందా ఉచ్చార కరూన కరావేత.

౧౫. తసేంచ "తర్హి, కర్హి, అర్హతా" యా కింవా యాసమ శబ్దాంమధ్యే "ర్" ప్రథమ ఆహే ఆణి "హ్" నంతర ఆహే; మ్హణూన త్యాచా ఉచ్చార త్యాచ క్రమానే వ తసాచ మ్హణజే "తర్హి" అసాచ కరావా.

శ్రీమద్భగవత్ గీతేతీల కాహీ "సన్ధి"చ్యా ఉదాహరణాంవరూన కాంహీం సంధి నియమ సమజాఊన ఘేఊ

౧. "ఆద్గుణః" ౬-౧-౮౭ యా సూత్రానుసార "అ" కింవా "ఆ" చ్యా పుఢే "హ్రస్వ" కివా "దీర్ఘ" "ఇ, ఉ, ఋ, ఌ" ఆలే, తర దోన్హీంచ్యా స్థానీ క్రమానే "ఏ, ఓ, అర్, అల్ యేతాత ౧. న ఇజ్తే = నేజ్తే:. ౨. దృష్ట్వా - ఇదమ
= దృష్ట్వేదమ్; యథా - ఉల్వేన = యథోల్వేన; ౪ ఆతిష్ఠ - ఉత్తిష్ఠ = ఆతిష్ఠోత్తిష్ఠ; ౫ సా- ఉపమా = సోపమా.

౨. "వృద్ధిరేచి" ౬-౧-౮౮ యా సూత్రానుసార "అ" కింవా "ఆ" చ్యా పుఢే "ఏ" కింవా ఐ ఆలా తర హ్యాదోహీంచా మిళూన "ఐ" హోతో. "ఓ" కింవా "ఔ" ఆలా తర "ఔ" హోతో. ఉదా. ౧ ఆత్మా ఏవ = ఆత్మైవ ౨. చ ఔషధీ
= చౌషధీః

3. "ఇకోయణచి" ౬-౧-౭౭ యా సూత్రానుసార "హ్రస్వ" కింవా "దీర్ఘ" "ఇ, ఉ, ఋ, ఌ" యాంచ్యాపుఢే త్యాంచ్యా ఖేరీజచా అసా ఇతర దుసరా కోణతాహి "స్వర" ఆలా తర త్యాంచ్యా స్థానీ అనుక్రమేం య్, వ్, ర్, ల్ యేతాత. ఉదాహరణార్థ ౧ భజామి అహమ్ = భజామ్యహమ్; ౨ తాని అహమ్ = తాన్యహమ్; 3 దుఃఖేషు - అనుద్విగ్న - మనాః = దుఃఖేష్వనుద్విగ్నమనాః ౪. అస్తు ఇష్టకామధుక్ = ఆస్త్విష్టకామధుక్.

౪. "ఏచోఽయవాయావః" ౬-౧-౭౮ యా సూత్రానుసార య్ వ్ చా లోక సాంగణారే సూత్ర "లోప = శాకల్యస్య" ౮-3- ౧౯ లోప ఝాల్యావర రాహిలేల్యా స్వరాంచా సంధి హోత నాహీ. కారణ "పూర్వత్రాసిద్ధీ" ౮-౨-౧ లోప ఝాలా తరీ తో ప్రసిద్ధ ఆహే. మ్హణజే తేథే య, వ, ఆహేత అసేచ సమజావయాచే అసతే మ్హణూన సంధి హోత నసతే. ఏ, ఐ, ఓ, ఔ, యాంచ్యాపుఢే కోణతాహి "స్వర" ఆలా తర త్యాంచ్యా స్థానీ అనుక్రమేం "అయ్, ఆయ్, అవ్, ఆవ్ యేతాత. యా "అయ్, ఆయ్, అవ్, ఆవ్" యాంచ్యా మధీల "య్" అథవా "వ్" చా

వికల్పానే లోప హోతో. లోప ఝాల్యావర మగ ఉర్వరిత రాహిలేల్యా స్వరాంచా మాత్ర సన్ధి హోత నాహీ. ఉదాహరణార్థ :- ౧. రథోపస్థే - ఉపావిశత్ = రథోపస్థ, యుపావిశత్ కింవా రథోపస్థ ఉపావిశత; ౨. వర్తన్తే + ఇతి = వర్తన్తయితి కింవా వర్తన్త ఇతి; ౩. బ్రహ్మాగ్నౌ + అపరే - బ్రహ్మాగ్నావపరే కింవా బ్రహ్మాగ్నా అపరే, ౪. సమాధౌ + అచలా = సమాధావచలా కింవా సమాధా అచలా; ౫. యోత్స్యే + ఇతి = యోస్యయితి. కింవా యోత్స్య ఇతి; ౬. తే ఇమే - తయిమే కింవా త ఇమే; ౭. మోదిష్యే ఇతి - మోదిష్య ఇతి ఇత్యాది.

౫. “ఙ మో -హ్రస్వాదచిఙ్ముణ నిత్యమ్” ౮-౩-౩౨ యాసూత్రానుసార పదాన్తీ “ఙ్, - ణ్, న్” హీ యేఊన యాంచ్యామాగే “హ్రస్వ - స్వర” అసూన పుఢే “స్వర” ఆలా తర “ఙ్, ణ్, న్” యాంచే ద్విత్త్వ హోతే. ఉదాహరణార్థ :- ప్రహసన్ - ఇవ = ప్రహసన్నివ; అనిచ్ఛన్- అపి = అలిచ్ఛన్నపి.

౬. “ఖరిచ” ౮-౪-౫౫ ఝలాంజశ ఝశి. ౮ -౪-౫౩ యా సూత్రానుసార అన్తఃస్థ వర్ణ సోడూన కోణత్యాహి వ్యంజనాపుఢే “కఠోర వ్యంజన” ఆలే తర మాగీల వ్యంజనా బద్దల త్యాచ్యాచ వర్గాతీల పహిలే వ్యంజన యేతే. ఆణి “మృదు వ్యంజన” కింవా “స్వర” ఆలా తర త్యాచ్యావర్గాతీల తిసరే వ్యంజన హోతే. ఉదాహరణార్థ ౧. సంమోహాత్ - స్మృతివిభ్రమః = సంమోహాత్స్మృతివిభ్రమః; ౨ క్రోధాత్ భవతి । క్రోధాద్భవతి; ౩. సమ్యక్ - ఉభయోః = సమ్యగుభయోః

౭. “ఝలాంజశోన్తే ౮-౨-౩౯ యా సూత్రానుసార పదాంత వ్యంజనాపుఢే అనునాసిక ఆలే తర వ్యంజనాచే వరీల నియమాప్రమాణే త్యాచ్యా వర్గాతీల తిసరే వ్యంజన హోతే కింవా అనునాసిక హోతే. ఉదాహరణార్థ ౧. షడ్-మాసా = షఙ్మాసా కింవా షణ్మాసా; ౨. అనారమ్భాత్ - నైష్కర్మ్యమ్ = అనారమ్భాన్నైష్కర్మ్యమ్, చిత+ భయ = చిన్మయమ్, మృద్+మయ = మృణ్మయమ్. “యరోఽనునాసికఽను నాసికో వా ౮-౪-౪౫ ప్రత్యయేభాషాయాం నిత్యమ్

౮. “స్తోః శ్చునాః చుః” ౮-౪-౪ “ష్టునాష్టః” ౮-౪-౪౧ యా సూత్రానుసార “త” వగాంతీల ఘ్యంజనాంపుఢే “చ” వర్గాతీల వ్యంజన ఆలే తర “త” వర్గాచా “చ” వర్గ హోతో. ఆణి “ట” వర్గాతీల వ్యంజన ఆలే తర “ట” వర్గ హోతో. ఉదాహరణార్థ ౧. తత్-చ = తచ్చ; యత్- చంద్రమాసి = యచ్చంద్రమాసి ౨. యత్ - జ్ఞాత్వా = యజ్జ్ఞాత్వా; యత్ - జ్ఞానమ్ = యజ్జ్ఞానమ్ ౩. స్పృశన్ - జిఘ్రన్ = స్పృశఞ్జిఘ్రన్

౯.పదాన్త “న”చ్యా పుఢే “చ”, “ఛ” ఆలే తర “న”చ్యా స్థానీ అనుస్వార వ “శ” యేతాత. “ట”, “ఠ” ఆలే తర అనుస్వార ఆణి “ష” యేతాత ఆణి “త”, “థ” ఆలే తర అనుస్వార ఆణి “స” యేతాత. ఉదాహరణార్థ ౧. ఋషీన్ - చ = ఋషీశ్చ; ౨. తాన్ - తథా = తాంస్తథా, ౩.

ప్రజ్ఞావాదాన్-చ । = ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ, ४. పుమాంశ్చరతి, ५. ఋషీంశ్చ, ६. ఉరగాంశ్చ, ७. అగతాసూంశ్చ, ८. ప్రాణాంస్త్యక్త్వా, ९. తాంస్తితిక్షస్వ ఇత్యాది.

१०. "త" వర్గాపుఢే "ల" ఆలా తర "త" వర్గాచా "ల" హోతో ఆణి "న"చ్యా పుఢే "ల" ఆలా తర మాత్ర సానునాసిక "ల" హోతో. ఉదాహరణార్థ १. , ఆబ్రహ్మభువనాత్ - లోకాః = ఆబ్రహ్మభువనాల్లోకాః; २. ఇమాన్ - లోకాన్ = ఇమాల్లోకాన్ 3. శ్రద్ధావాన్ - లభతే = శ్రద్ధావాఁల్లభతే; ४. శుమాన్ - లోకాన్ = శుమాఁల్లోకాన్.

११. అనునాసికాంఖేరీజ కోణత్యాహీ పదాన్త స్పర్శ - వ్యంజనాపుఢే "శ" ఆలా తర త్యాచ్యా వికల్పానే "ఛ" హోతో. ఉదాహరణార్థ १. తస్మాత్ - శాస్త్రమ్ = తస్మాచ్ఛాస్త్రమ్, २. యత్-శ్రేయః = యచ్ఛ్రేయః, 3. వ్యాసప్రసాదాత్-శ్రుతవాన్ = వ్యాసప్రసాదాచ్ఛ్రుతవాన్, ४. ఏతాత్ - శ్రుతమ్ = ఏతచ్ఛ్రుతమ్

१२. అనునాసికాంఖేరీజ కోణత్యాహీ "స్పర్శ" - వ్యంజనాపుఢే "హ" ఆలా తర త్యా "హ"చ్యా స్థానీ వికల్పానే మాగీల వ్యంజనాచ్యా వర్గాతీల చౌథే- చవథే వ్యంజన హోతే. ఉదాహరణార్థ १. ఏతత్ - హి = ఏతద్ధి, २. ధర్మ్యాత్-హి = ధర్మ్యాద్ధి

१3. విసర్గాచ్యామాగే "అ" అసూన పుఢే "అ" కింవా మృదువ్యంజన ఆలే తర "అ" ఆణి విసర్గ యా దోన్హీంచా మిళూన "ఓ" హోతో. ఉదాహరణార్థ १. మన్త్రః- అహమ్ - = మన్త్రోఽహమ్, २. స్త్రియః- వైశ్యాః = స్త్రియోవైశ్యాః

१४. విసర్గాచ్యామాగే "అ" యేఊన పుఢే "అ" ఖేరీజచా కోణతాహి "స్వర" ఆలా తర విసర్గాచా లోప హోతో ఆణి ఉర్వరిత రాహిలేల్యా స్వరాంచా సంధి హోత నాహీ. ఉదాహరణార్థ १. అక్షరః- ఇతి = అక్షరఇతి, २. దుఃఖయోనయః - ఏవ = దుఃఖయోనయఏవ, 3. యః- ఆస్తే =యాస్తే

१५. విసర్గాచ్యామాగే "ఆ యేఊన పుఢే కోణతాహి "స్వర" కింవా "మృదు" వ్యంజన ఆలే తర విసర్గాచా లోప హోతో ఆణి ఉర్వరిత రాహిలేల్యా స్వరాంచా సన్ధి హోత నాహీ. ఉదాహరణార్థ १. సాత్త్వికాః - భావాః = సాత్వికాభావాః,२. ధార్తరాష్ట్రా ః- రణే = ధార్తరాష్ట్రారణే

१६. విసర్గాచ్యామాగే "అ, ఆ" ఖేరీజ కోణతాహీ "స్వర" యేఊన పుఢే "స్వర" ః కింవా మృదు వ్యంజన ఆలే తర విసర్గాచా "ర" హోతో. ఉదాహరణార్థ १. కేవలైః- ఇంద్రియైః- అపి = కేవలైరిన్ద్రియైరపి, २. త్రిభిః - గుణమయః - భావః = త్రిభిర్గుణమయైర్భావైః

१७. విసర్గాచ్యాపుఢే "చ, ఛ" ఆలే తర విసర్గాచా "శ" హోతో, "ట్, ఠ" ఆలే తర "ష" హోతో ఆణి "త్, థ్" ఆలే తర "స్" హోతో. ఉదాహరణార్థ १. అకర్మః- చ = అకర్మణశ్చ, २.

ద్రౌపదేయాః- చ = ద్రౌపదేయాశ్చ,
౩. కామ :-తైః-తైః = కామైస్తైస్తైః.

౧౮. “సః” ఆణి “ఏషః” యాంచ్యాపుఢే “అ” ఖేరీజ కోణతాహీ “వర్ణ” ఆలా తర త్యాంచ్యా విసర్గాచా లోప హోతో. ఉదాహరణార్థ ౧. సః- యాతి = సయాతి ౨. కామః ఏషః క్రోధః ఏషః రజోగుణసముద్భవః = కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః

Encoded and proofread by Manish Gavkar manishyg at gmail.com

Pronunciation Rules for Sanskrit Explained in Marathi

pdf was typeset on December 3, 2021

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*